

ІСТОРІЯ СТАНОВЛЕННЯ, НАУКОВО-ДОСЛІДНА РОБОТА ТА ПРАКТИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ВІДДІЛУ ЕКОНОМІКИ, ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ, МАРКЕТИНГУ ІННОВАЦІЙ ТА ОРГАНІЗАЦІЇ ПІДГОТОВКИ НАУКОВИХ КАДРІВ

Історія відділу тісно переплетена з історією Інституту, зі змінами та реорганізаціями в процесі його розвитку.

Для проведення патентних досліджень на всіх стадіях наукових розробок, перевірки на патентну чистоту заявок на передбачувані винаходи та забезпечення співробітників науково-технічною і патентною інформацією тощо у 1971 р. в складі відділу науково-технічної інформації була створена патентно-ліцензійна служба. В 1981 р. відділ був реорганізований у відділ організації та впровадження НТР.

Розвиток сільськогосподарської мікробіології, розробка і впровадження мікробних препаратів потребували визначення їх економічної ефективності та народногосподарського ефекту. Відтак на початок 1988 р. у структурі Інституту вже функціонував відділ економіки.

Перехід України до ринкових відносин передбачав нові підходи до патентно-ліцензійної роботи та впровадження. Мова йшла про створення конкурентоспроможних об'єктів інтелектуальної власності, використання нематеріальних активів, у тому числі й промислових зразків, для залучення інвестицій, комерційного використання наукових розробок, правової охорони ОІВ тощо. З цією метою в 1996 р. в Інституті організовано групу з маркетингу та патентно-ліцензійної роботи, на базі якої у 2001 році було створено відділ економічного аналізу, стандартизації і патентно-ліцензійної роботи.

У нинішньому вигляді відділ був створений

БРЕДЮК
Ольга Миколаївна
В.о. начальника відділу

у 2016 році на базі відділу економіки, інтелектуальної власності та маркетингу інновацій (2005 р.). На даний час відділ очолює провідний фахівець з інтелектуальної власності Бредюк О. М.

У різні роки відділ очолювали: кандидат економічних наук, доцент Бондар В.В. (червень - вересень 2001 року), доктор економічних наук, професор Юшин С.О. (вересень 2001 – січень 2003 р.), науковий співробітник Булда В.А. (січень – жовтень 2003 р.), кандидат економічних наук Халеп Ю.М. (жовтень

2003 р. – листопад 2008 р., лютий 2015 р. – лютий 2019 р.), кандидат економічних наук, доцент Москаленко А.М. (листопад 2008 р. – лютий 2015 р.).

Реорганізація роботи відділу була викликана необхідністю докорінної перебудови діяльності наукових установ стосовно створення та комерціалізації конкурентоспроможних і витребуваних у народному господарстві інноваційних засобів виробництва й потребою адаптації наукових закладів до нових організаційно-економічних умов функціонування за подальшого становлення ринкових відносин в Україні та відповідної трансформації усіх сфер суспільного буття, в тому числі й у системі розробки та впровадження наукових досягнень.

У зв'язку із цим формувалися і основні завдання та функції відділу:

- розроблення науково-методологічних засад створення об'єктів інтелектуальної власності та маркетингу інновацій в сфері сільськогосподарської мікробіології;

- розроблення науково-методичних підходів капіталізації результатів наукових досліджень Інституту (виявлення об'єктів інтелектуальної власності, набуття прав власності на них, визначення первісної їх вартості та постановка на бухгалтерський облік як нематеріальних активів);
- формування рекламної стратегії щодо вибору засобів розповсюдження реклами в процесі комерціалізації наукових розробок Інституту;
- стимулювання збуту наукової продукції Інституту та розробка відповідної програми стимулювання збуту;
- формування зв'язків Інституту з громадськістю шляхом організації публічних виступів, спеціальних заходів, організації виготовлення друкованих матеріалів для впливу на цільові ринки та аудіовізуальних матеріалів, організації виготовлення матеріалів, які персоналізують Інститут, організації і поновлення сайту Інституту, представлення Інституту та його розробок в електронних мережах;
- розроблення технологій трансферу інновацій, ліцензування прав на результати наукових досліджень, консультаційно-методичного їх супроводу;
- розроблення на основі проведених маркетингових та патентно-кон'юнктурних досліджень

рекомендацій структурним підрозділам Інституту щодо підвищення рівня конкурентоспроможності завершених наукових розробок;

- забезпечення контролю конфіденційної інформації, обов'язкової експертизи результатів наукових досліджень, підготовлених для розголошення в усній, письмовій, та електронній формах, щодо наявності в них інформації, яка складає комерційну таємницю;

- формування та оновлення в Інституті відповідних фондів економічної, кон'юнктурної, патентної і науково-технічної інформації для забезпечення проведення досліджень з питань інтелектуальної власності, маркетингових і патентно-кон'юнктурних розробок, порівняльної оцінки технічних і технологічних показників аналогів та прототипів з показниками проведених випробувань завершених розробок;

- оформлення, спільно з авторами наукових розробок, матеріалів заявок на винаходи, корисні моделі та інші ОІВ;

- сприяння в підготовці та оформленні ліцензійних договорів на передачу або використання прав на ОІВ та договорів на передачу (реалізацію) наукоємної продукції чи проведення

Участь у 33 Міжнародній агропромисловій виставці «АГРО-2021» (зліва направо): Ховрич Ю. Ю., провідний економіст; Москаленко А. М., д-р екон. наук, член-кореспондент НААН, директор; Бредюк О. М., в.о. начальника відділу

науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт, та здійсненні заходів щодо запобігання порушення майнових прав Інституту;

- проведення моніторингу результатів наукових досліджень Інституту для своєчасного виявлення комерційно значимих об'єктів інтелектуальної власності;

- забезпечення методологічного супроводу щодо практики застосування законодавчих і нормативних актів з питань інтелектуальної власності та маркетингу інновацій, доведення до підрозділів Інституту інформації про зміни, внесені до чинних законодавчо-нормативних актів, положень, рекомендацій тощо;

- проведення наукових досліджень згідно профілю діяльності відділу.

З урахуванням зазначеного формувалася і тематика наукових досліджень відділу.

Науково-дослідна робота започатковувалася темою: «Науково-методичні основи визначення економічної ефективності застосування мікробних препаратів та моделі ціноутворення на засоби біологізації сільськогосподарського

виробництва» (2004–2005 рр.). Зазначеними дослідженнями встановлено, що розроблені ІСГМ НААН і ті, що будуть розроблені в майбутньому, мікробні препарати та інші засоби біологізації сільськогосподарського виробництва мають бути забезпечені спеціальними методиками визначення економічної ефективності застосування та моделями ціноутворення, які передбачають визначення ціни на різних стадіях життєвого циклу інноваційного продукту [8, 9, 11].

У розвиток цих досліджень була присвячена наступна тема: «Науково-методичні основи визначення економічної ефективності застосування вакцин і діагностикумів хвороб у практиці ветеринарної медицини та моделі ціноутворення на препарати» (2006–2010 рр.). Дослідженнями встановлено, що ціноутворення повинно здійснюватися на основі комплексного та системного поєднання витратного й ринкового методів з урахуванням сучасних організаційно-економічних умов функціонування усіх учасників інноваційного процесу: розробника, виробника та споживача інноваційної продукції [19, 20].

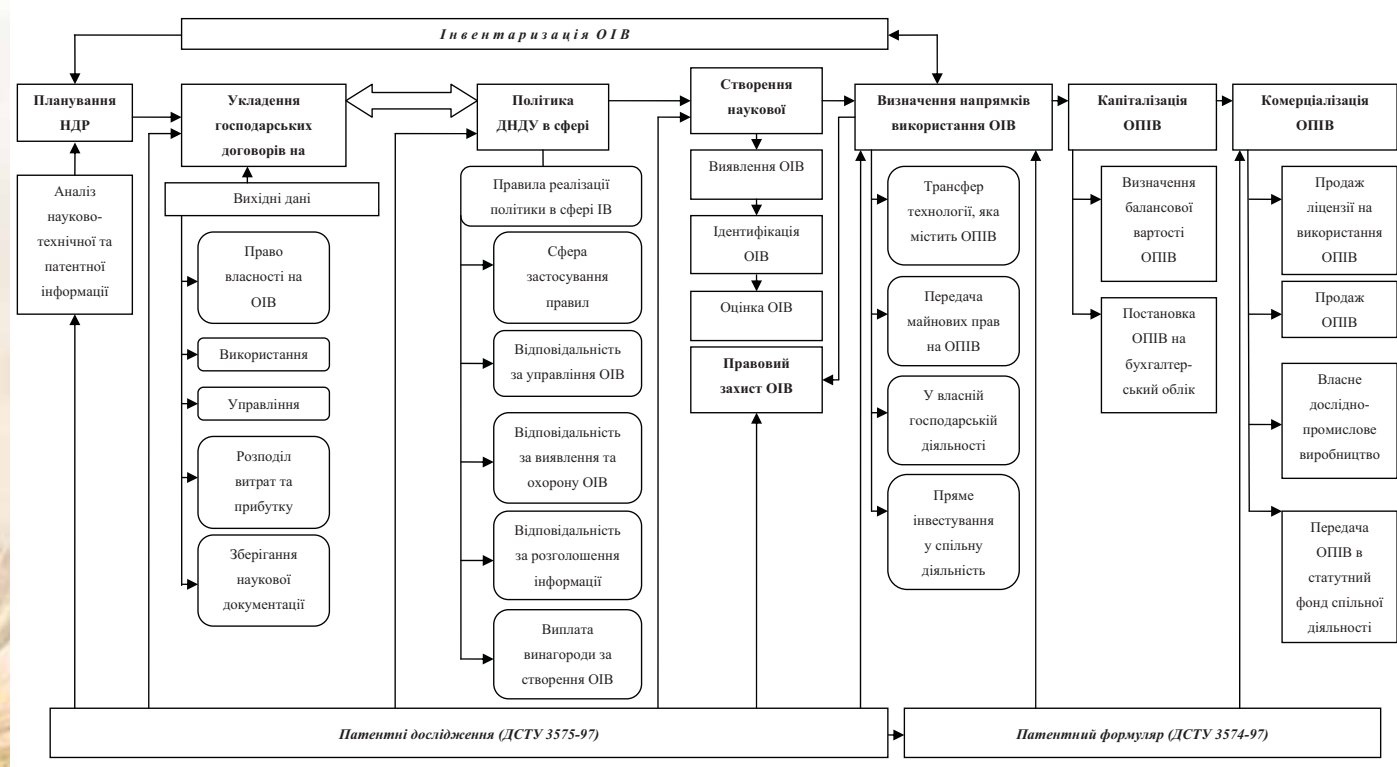

Рис. 1. Функціональна схема системи управління інтелектуальною власністю

Другим напрямом науково-дослідних робіт відділу була тема: «Розробити методичні підходи та інструментарій маркетингових досліджень щодо удосконалення інноваційної діяльності, просування та реалізації науково-технічної продукції Інституту сільськогосподарської мікробіології УААН» (2006-2010 рр.). З метою підготовки своєчасних і якісних управлінських рішень щодо інтелектуальної власності, ефективного розподілу робіт, повноважень та відповідальності між окремими підрозділами в державній науково-дослідній установі запропонована система управління інтелектуальною власністю, яка успішно впроваджується в ІСМАВ НААН (рис. 1) [25].

На вимогу часу досліджувалася тема: «Методичний інструментарій посилення правового захисту об'єктів права інтелектуальної власності в галузі сільськогосподарської мікробіології» (2008-2010 рр.). За результатами проведених наукових досліджень розроблено примірне положення про виявлення та набуття прав власності на об'єкти інтелектуальної власності в науково-дослідній установі й методичні рекомендації з посилення правової охорони об'єктів права інтелектуальної власності в галузі сільськогосподарської мікробіології. Положення регламентує комплекс заходів щодо охорони ОІВ протягом їх життєвого циклу, а саме: виявлення ОІВ, процедуру розгляду та оформлення матеріалів для отримання охоронного документа на ОІВ; проведення інших заходів для забезпечення чинності та правомірного використання ОПІВ [17, 24].

У зв'язку з необхідністю розвитку органічного виробництва сільськогосподарської продукції в Україні Національна академія аграрних наук з 2011 року започаткувала науково-технічну програму «Наукові основи розвитку органічного виробництва сільськогосподарської продукції та механізми його функціонування в Україні» («Органічне виробництво сільськогосподарської продукції»), в якій відділ взяв участь виконанням фундаментального завдання «Розробити наукові основи формування та оцінки еколого-економічної ефективності моделей органічного

виробництва сільськогосподарської продукції в умовах Полісся» (2011-2015 рр.). В процесі цих досліджень було розроблено [34, 35, 37, 44, 47]:

- методику формування моделей органічного виробництва сільськогосподарської продукції для аграрних підприємств зони Полісся. За її використання сформовано типові моделі органічного виробництва для рослинницького та тваринницького напрямів спеціалізації.

- методику еколого-економічної оцінки моделей органічного виробництва с.-г. продукції. За її використання проведено оцінку розроблених моделей органічного виробництва с.-г. продукції. Результати оцінки показали, що в представлених моделях досягається належний рівень екологічної ефективності (додатні баланси гумусу, додатні або ж із прийнятним дефіцитом баланси NPK) та позитивний рівень економічної ефективності (рентабельність виробництва).

В цей же період в складі науково-технічної програми НААН «Науково-методологічне забезпечення економічних засад конкурентоспроможного аграрного виробництва за умов сталого розвитку сільських територій» («Аграрна економіка») відділом виконувалися прикладні завдання: «Розробити організаційно-економічний механізм ефективного використання сільськогосподарських земель Полісся України з застосуванням засобів біологізації землеробства» (2011-2013 рр.) та «Оцінка соціально-економічної ефективності

Учасники семінару на тему «Біологічні аспекти сучасних аграрних технологій», проведеного на базі Інституту, 2018 р.

використання засобів біологізації землеробства» (2014-2015 рр.). За результатами зазначених досліджень було розроблено теоретико-методологічну базу ефективного використання сільськогосподарських земель, науково - методичне забезпечення розширеного відтворення родючості ґрунтів, теоретично обґрунтовано і запропоновано організаційно-економічний механізм ефективного використання сільськогосподарських земель Полісся України з застосуванням засобів біологізації землеробства та сформовано інформаційну базу, яка включає показники оцінки соціально-економічної ефективності використання засобів біологізації землеробства на прикладі сільськогосподарських підприємств Чернігівської області і розроблено методику оцінки соціально-економічної ефективності використання засобів біологізації землеробства [12, 13, 14, 15, 18, 21, 22, 23, 38].

Також в цей же період в складі науково-технічної програми НААН «Наукові основи управління мікробіологічними процесами в технологіях високопродуктивного сільськогосподарського виробництва» відділом виконувалося прикладне завдання «Розробити методичні підходи та інструментарій щодо створення та трансферу інновацій

у галузі сільськогосподарської мікробіології» (2011-2013 рр.). В процесі виконання даного завдання було проведено маркетингові дослідження щодо визначення потенційної конкурентоспроможності інновацій у галузі сільськогосподарської мікробіології; зроблено аналіз основних тенденцій розвитку ринку інновацій та стратегій маркетингу у галузі сільськогосподарської мікробіології та розроблено бізнес-пропозиції щодо впровадження інновацій у галузі сільськогосподарської мікробіології [25].

В наступний плановий період (2016-2020 рр.) відділом проводилися науково-дослідні роботи за відповідними програмами наукових досліджень НААН:

- фундаментальне завдання «Дослідити еколого-економічну ефективність систем удобрення в сівозмінах органічного виробництва» (2016-2020 рр.) у складі ПНД НААН «Розробити наукові основи функціонування систем виробництва органічної сільськогосподарської продукції з максимальним залученням відновлювальних ресурсів» («Органічне виробництво сільськогосподарської продукції»). За результатами досліджень було напрацьовано наукові засади оцінки еколого-економічної ефективності систем удобрення в сівозмінах органічного виробництва Полісся та розроблено методику визначення еколого-економічної ефективності систем удобрення в сівозмінах органічного виробництва даної природно-кліматичної зони [48].

- прикладне завдання «Розробити економічний механізм збереження родючості ґрунтів» (2016-2018 рр.) у складі ПНД НААН «Теоретико-методологічне забезпечення економічного розвитку аграрного сектору економіки та сільських територій» («Аграрна економіка»). В процесі даної науково-дослідної роботи було економічно обґрунтовано систему ґрунтополіпшувальних заходів для підвищення потенційної та ефективної родючості ґрунтів для господарств рослинницького виробничого напрямку і окремо для господарств з розвиненим тваринництвом зони Полісся України.

Представлення наукових розробок Інституту заступником директора з наукової та інноваційної діяльності канд. екон. наук Ю. М. Халедом на обласних семінар-нарадах виробників сільськогосподарської продукції

- прикладне завдання «Розробити теоретико-прикладні засади розвитку дорадництва Чернігівської області» (2019-2020 рр.) у складі ПНД НААН «Теоретико-методологічне забезпечення економічного розвитку аграрного сектору економіки та сільських територій» («Аграрна економіка»). В процесі виконання досліджень було розроблено теоретико-прикладні засади дорадчої діяльності для сільськогосподарських підприємств Чернігівської області, що дозволяє повніше та конкретніше визначати потреби сільськогосподарських товаровиробників в сільськогосподарських дорадчих послугах і більш якісно добирати форми та інструменти їх надання. Особливу увагу було приділено специфічним аспектам дорадчої діяльності в умовах пандемії коронавірусу.

Зазначені результати проведених досліджень викладено у наступних рекомендаціях та методичних і практичних розробках:

- Методичні рекомендації з визначення економічної ефективності застосування вакцин і діагностикумів в практиці ветеринарної медицини.

- Методичні рекомендації по ціноутворенню на ветеринарні препарати.

- Методичні рекомендації з посилення правової охорони об'єктів права інтелектуальної власності в галузі сільськогосподарської мікробіології.

- Система управління інтелектуальною власністю в державній науково-дослідній установі (методичні рекомендації).

- Методичні рекомендації з оцінки еколого-економічної ефективності моделей органічного виробництва сільськогосподарської продукції господарств багатогалузевої спеціалізації зони Полісся.

- Техніко-економічне обґрунтування типової моделі органічного виробництва сільськогосподарської продукції для господарства молочного напрямку спеціалізації.

- Техніко-економічне обґрунтування типової моделі органічного виробництва сільськогосподарської продукції для господарства свинарського м'ясного напрямку спеціалізації.

- Методичні рекомендації щодо розширеного відтворення родючості ґрунтів.

- Методичні рекомендації з ефективного використання сільськогосподарських земель Полісся України.

- Методичні рекомендації з маркетингу і трансферу інновацій у галузі сільськогосподарської мікробіології.

- Науково-методичні рекомендації «Оцінка еколого-економічної ефективності систем удобрення в сівозмінах органічного виробництва Полісся».

- Науково-практичні рекомендації з економічного обґрунтування заходів підвищення родючості ґрунтів.

- Науково-практичні рекомендації «Теоретичні та прикладні засади функціонування і розвитку дорадництва (на прикладі Чернігівської області)».

На даний час науково-дослідна робота відділу проводиться за такими основними напрямками:

- фундаментальне завдання «Економічна та енергетична оцінка біологічних чинників оптимізації продукційного процесу сільськогосподарських культур» (на 2021-2025 рр.) у складі ПНД НААН «Оптимізація біологічних процесів в агроєкосистемах для забезпечення ефективного, екологічно збалансованого аграрного виробництва» («Сільськогосподарська мікробіологія»);

- прикладне завдання «Еколого-економічні аспекти оптимізації процесів трансформації органічної речовини в чорноземі вилуженому» (на 2021-2023 рр.) у складі ПНД НААН «Оптимізація біологічних процесів в агроєкосистемах для забезпечення ефективного, екологічно збалансованого аграрного виробництва» («Сільськогосподарська мікробіологія»).

Крім того, відділом проводиться практична робота щодо:

- комерціалізації та трансферу наукоємної продукції Інституту з метою наповнення спеціального фонду;

- забезпечення функціонування та розвитку

експериментальної бази у сферах сільськогосподарської мікробіології та насінництва.

У результаті 60-річної плідної роботи співробітників Інституту надбано і збережено власний Патентний фонд, який містить охоронні документи, якими захищено результати наукових досліджень. Загальна кількість охоронних документів становить 200 одиниць. В тому числі: патенти на винаходи і корисні моделі – 99, авторські свідоцтва – 61, свідоцтва на знаки для товарів і послуг – 17, авторські свідоцтва на службові твори – 2, об'єкти інтелектуальної власності у сфері селекції та насінництва (після створення у 2011 році Відділу наукового забезпечення агропромислового виробництва на базі Чернігівського інституту агропромислового виробництва) – 21, із них охоронні документи на сорти рослин – 8, свідоцтва про державну реєстрацію сортів рослин – 13.

У штаті відділу працюють:

- в.о. начальника відділу Ольга Миколаївна Бредюк;
- молодший науковий співробітник Людмила Миколаївна Дідух;
- провідний економіст Юлія Юріївна Ховрич;
- економіст Катерина Миколаївна Сащенко;
- економіст Юлія Вікторівна Дрозд.

Основні публікації співробітників відділу:

1. Мікробні препарати у землеробстві. Теорія і практика. Монографія/ за ред. В. В. Волгогона. К.: Аграрна наука, 2006. 312 с.
2. Локоть О. Ю., Москаленко А. М. Маркетинг: Навч. посіб. К.: Фенікс, 2006. 288 с.
3. Москаленко А. М., Киценко П. Ф. Економіка підприємства: навч. посіб. Київ: Арістей, 2007. 258 с.
4. Рекомендації з ефективного застосування мікробних препаратів у технологіях

Колектив відділу економіки, інтелектуальної власності, маркетингу інновацій та організації підготовки наукових кадрів (зліва направо): Халеп Ю. М., канд. екон. наук, заступник директора з наукової та інноваційної діяльності; Сащенко К. М., економіст; Дрозд Ю. В., економіст; Бредюк О. М., в.о. начальника відділу; Дідух Л.М., молодший науковий співробітник; Ховрич Ю. Ю., провідний економіст

вироснування сільськогосподарських культур. Укладачі: С. І. Мельник, В. А. Жилкін, М. М. Гаврилюк та інші. Київ. 2007. 52 с.

5. Москаленко А. М., Матвієнко О. С. Економічний механізм стимулювання землеохоронної діяльності. Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія: Економіка та менеджмент. 2007. № 6–7. С. 352–357.

6. Дерев'янку С. В., Халеп Ю. М., Агеев В. О., Божок Л. В. Економічна ефективність

застосування пробіотичних препаратів для підвищення резистентності молодняку сільськогосподарських тварин. Сільськогосподарська мікробіологія. 2010. Вип. 12. С. 124–129.

7. Каталог охоронних документів /ред. В. В. Волкогон. Чернігів: Редакційно-видавничий комплекс «Деснянська правда», 2010. 240 с.

8. Москаленко А. М., Халеп Ю. М., Кирій В. А., Булда В. А., Веремейчик Н. М., Будько С. О. Методичні підходи до ціноутворення на мікробні препарати як наукоємної продукції. Економіка АПК. 2011 р. № 4. С. 58–61.

9. Волкогон В. В., Заришняк А. С., Гриник І. В. та ін. Методологія і практика використання мікробних препаратів у технологіях вирощування сільськогосподарських культур. К.: Аграр. наука, 2011. 156 с. (Розділ 5 «Економічна ефективність застосування мікробних препаратів», С. 128–150).

10. Халеп Ю. М., Волкогон К. І. Економічна та енергетична ефективність застосування Мікрогуміну в технології вирощування ячменю ярого. Сільськогосподарська мікробіологія. 2011. Вип. 13. С. 124–136.

11. Халеп Ю. М., Кирій В. А. Ціноутворення на мікробні препарати як інноваційні засоби виробництва (методичний аспект). Сільськогосподарська мікробіологія: здобутки та перспективи. Збірник наукових праць (до 50-річчя від дня заснування Інституту сільськогосподарської мікробіології НААН). 2011. 436 с. (С. 422–427).

12. Москаленко А. М., Волкогон В. В., Халеп Ю. М., Христенко О. І. Економічна оцінка заходів розширеного відтворення родючості

ґрунтів Полісся (науково-методичні рекомендації). Чернігів, 2012. 35 с.

13. Москаленко А. М. Теоретико – прикладні аспекти визначення раціональних розмірів сільськогосподарських підприємств зони. Вісник Чернігівського державного технологічного університету. (сер. «Економічні науки»). 2013. № 4 (70). С. 107–114.

14. Москаленко А. М. Економічна оцінка використання гною та його вплив на формування родючості ґрунтів. Вісник Житомирського національного агроєкологічного університету. 2013. № 1–2 (37). Т. 2. С. 308–317.

15. Москаленко А. М. Економічна ефективність застосування соломи і сидератів для підвищення родючості ґрунту. Вісник Харківського національного аграрного університету. (сер. «Економічні науки»). Харків, 2013. № 11. С. 172–184.

16. Халеп Ю. М., Козар С. Ф., Євтушенко Т. А. Економічна та енергетична ефективність застосування Бактопасльону в технології вирощування картоплі. Сільськогосподарська мікробіологія. 2013. Вип. 17. С. 159–169.

17. Москаленко А. М., Халеп Ю. М., Пищур І. М., Христенко О. І., Будько С. О., Брегіда З. В. Методичні рекомендації з маркетингу і трансферу інновацій у галузі сільськогосподарської мікробіології. Інститут сільськогосподарської мікробіології та агропромислового виробництва НААН, 2013. 44 с.

18. Волкогон В. В., Москаленко А. М., Халеп Ю. М., Будько С. О. Підвищення ефективності використання сільськогосподарських земель Полісся України на прикладі Чернігівської області: науково-методичні рекомендації. Інститут сільськогосподарської мікробіології та агропромислового виробництва НААН, 2013. 56 с.

19. Халеп Ю. М., Москаленко А. М., Кирій В. А. та ін. Методичні рекомендації з визначення економічної ефективності застосування вакцин і діагностикумів в практиці ветеринарної медицини. Чернігів: ІСГМ НААН, 2014. 36 с.

20. Москаленко А. М., Халеп Ю. М., Кирій В. А., Веремейчик Н. М., Будько С. О.,

Філоненко С. В. Методичні рекомендації по ціноутворенню на ветеринарні препарати. Інститут сільськогосподарської мікробіології та агропромислового виробництва НААН, 2014. 21 с.

21. Москаленко А. М. Вплив сидератів на підвищення родючості ґрунтів Полісся. Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія «Економіка, аграрний менеджмент, бізнес». 2014. Вип. 200, ч. 4. С. 143–150.

22. Москаленко А. М. Економічна оцінка використання соломи та її вплив на підвищення родючості ґрунтів Полісся. Основні пріоритети розвитку АПК України у контексті економічної, продовольчої та енергетичної безпеки країни / під ред. д. е. н., професора Ю. О. Нестерчук. Умань: Видавничо-поліграфічний центр «Візаві» (Видавець «Сочінський»), 2014. Ч. 1.–2. С. 125–131.

23. Москаленко А. М. Раціональне використання сільськогосподарських земель: теорія і практика. Вісник Чернігівського національного технологічного університету. (сер. «Економічні науки»). 2014. № 4 (76). С. 128–132.

24. Тютченко Ю. М., Малюшко О. В., Москаленко А. М., Халеп Ю. М., Кирій В. А., Булда В. А., Веремейчик Н. М., Будько С. О., Філоненко С. В. Рекомендації з посилення правової охорони об'єктів права інтелектуальної власності в галузі сільськогосподарської мікробіології. Інститут сільськогосподарської мікробіології та агропромислового виробництва НААН, 2014. 57 с.

25. Тютченко Ю. М., Тивончук С. О., Москаленко А. М., Кирій В. А., Халеп Ю. М., Булда В. А., Веремейчик Н. М., Будько С. О. Система управління інтелектуальною власністю в державній науко-дослідній установі (методичні рекомендації). Інститут сільськогосподарської мікробіології та агропромислового виробництва НААН, 2014. 43 с.

26. Халеп Ю. М., Чучвага І. Г. Економічна та енергетична ефективність застосування Діазобактерину та мінеральних добрив у технології вирощування жита озимого. Сільськогосподарська мікробіологія: міжвідомчий тематичний

науковий збірник. Чернігів: Сівер-Друк, 2014. Вип. 19. С. 53–60.

27. Москаленко А. М. Економічна родючість ґрунтів в сучасних умовах господарювання. Проблеми і перспективи економіки та управління: науковий журнал. 2015. № 2 (2). С. 113–118.

28. Москаленко А. М. Еколого-економічний механізм ефективного землекористування: теорія і практика. Вісник Харківського національного аграрного університету. (сер. «Економічні науки»). Харків. 2015. № 2. С. 235–245.

29. A. Moskalenko. Land Concentration and the Optimal Size of Agricultural Enterprises in the Polissya Zone of Ukraine. Public Policy and Administration review, June 2015. Vol. 3. No. 1. P. 54–60. Published by American Research Institute for Policy Development.

30. Москаленко А. М. Тенденции эффективности использования сельскохозяйственных земель в зоне Полесья Украины. Международный научный журнал «Прогрес». 2015. № 3–4. С. 68–72.

31. Moskalenko A. M. Regularities of changes in patterns of agricultural production. Socio-Economic Aspects of Economics and Management [Collection of scientific articles]. Volume 1, Aspekt Publishing of Budget Printing Center, Taunton, MA, United States of America, 2015. P. 207–210.

32. Пиріг О. В., Халеп Ю. М., Бардаков В. А. Економічна та енергетична ефективність застосування мікробних препаратів при вирощуванні люпину жовтого на фоні вірусного ураження. Сільськогосподарська мікробіологія. 2015. Вип. 21. С. 52–59.

33. Волкогон В. В., Дімова С. Б., Волкогон К. І., Токмакова Л. М., Журба М. А., Халеп Ю. М., Штанько Н. П., Луценко Н. В. Біологічні аспекти систем удобрення сільськогосподарських культур. Сільськогосподарська мікробіологія. 2015. Вип. 22. С. 13–29.

34. Халеп Ю. М., Будько С. О. Еколого-економічна оцінка сівозміни з картоплею в умовах сільськогосподарських підприємств рослинницького типу Полісся Чернігівщини. Вісник ЖНАЕА. 2015. № 1 (48). Т 2. С. 225–232.

35. Халеп Ю. М., Ємець Ю. Г. Оцінка еколого-економічної ефективності моделі органічного виробництва із соєю в сівозміні Полісся, орієнтованій на розвиток рослинництва. Вісник ХНАУ. 2015. № 1. С. 183-188.

36. Мікробні препарати в сучасних аграрних технологіях (науково-практичні рекомендації) / за ред. В. В. Волкогона. Київ, 2015. 248 с.+28 с. іл.

37. Халеп Ю. М., Волкогон В. В., Москаленко А. М., Ємець Ю. Г., Халеп А. Ю. Оцінка еколого-економічної ефективності моделей органічного виробництва сільськогосподарської продукції (Методичні рекомендації). Чернігів: ІСМАВ НААН, 2015. 36 с.

38. Москаленко А. М. Теоретичні та методологічні засади ефективного використання сільськогосподарських земель Полісся України: монографія. Ніжин: Видавець ПП Лисенко М.М., 2015. 335 с.

39. Москаленко А. М. Принципи та проблеми раціонального використання сільськогосподарських земель. Економічний часопис – XXI. 2015. № 5-6. С. 57-59. (на англ. мові).

40. Москаленко А. М., Волкогон В. В. Економічне обґрунтування екологічно безпечної стратегії застосування мінеральних добрив. Актуальні проблеми економіки. 2015. № 9. С. 286-293. (на англ. мові).

41. Москаленко А. М. Еколого-економічне обґрунтування сівозмін для Полісся України. Актуальні проблеми економіки. 2015. № 10. С. 235-243. (на англ. мові).

42. Москаленко А. М. Організаційно-економічні аспекти відтворення родючості ґрунтів Полісся. Раціональне використання ґрунтових ресурсів і відтворення родючості ґрунтів: організаційно-економічні, екологічні й нормативно-правові аспекти: колективна монографія / за ред. акад. НААН С.А. Балюка, чл.-кор. АЕНУ А. В. Кучера. Харків: Смуґаста типографія, 2015. С. 147-174.

43. Москаленко А. М. Формування нових землекористувань в сільському господарстві. Актуальні проблеми економіки. 2015. № 11. С. 267-276. (на англ. мові).

44. Халеп Ю. М., Москаленко А. М., Волкогон В. В. Прогнозування удобрювального потенціалу в моделях органічного виробництва. Вісник аграрної науки. 2015. № 8. С. 45-49. <https://doi.org/10.31073/agrovisnyk201508-09>.

45. Халеп Ю. М., Козар С. Ф. Економічна та енергетична ефективність комплексної бактеризації при вирощуванні сої. Сільськогосподарська мікробіологія. 2016. Вип. 23. С. 24-29.

46. Москаленко А. М., Москаленко В. А., Шаповалюк Н. В. Теоретические основы формирования устойчивого землепользования. Audit. 2020. № 1. Vol. 27. pp. 59-69. <http://audit-journal.az/files/articles/42.pdf>.

47. Khalep Yu., Moskalenko A. Ecological and economic aspects of the efficiency of Polissia organic plant models. Agricultural and Resource Economics. 2020. Vol. 6. No. 4. Pp. 5-19. <http://are-journal.com>.

48. Халеп Ю., Москаленко А., Шаповалюк М., Арабська К. Еколого-економічне значення сидерації для органічних агроценозів Полісся. Agricultural and Resource Economics. 2021. Vol. 7. No. 1. Pp. 213-233 /10.51599/ are.2021.07.01.11.

49. Біологічні принципи оптимізації живлення сільськогосподарських культур / Заришняк А. С., Камінський В. Ф., Волкогон В. В., Москаленко А. М., Янсе Л. А., Надкернична О. В., Копилов Є. П., Козар С. Ф., Дімова С. Б., Халеп Ю. М., Горбань В. П., Шаповалюк М. В., Цен-тило Л. В., Волкогон К. І., Потапенко Л. В. Чернігів: видавець Брагинець О.В., 2020. 108 с.

50. Обґрунтування екологічної доцільності систем удобрення сільськогосподарських культур за біологічними показниками (науково-методичні рекомендації) / В. В. Волкогон, А. М. Москаленко, С. Б. Дімова, К. І. Волкогон, Ю. М. Халеп, Н. П. Штанько, Н. В. Луценко, І. А. Земська, В. П. Сидоренко. Чернігів: видавець О.В. Брагинець, 2020. 44 с.